

Sami Ruusuvuoren kooste

Puhallinmusiikin historia

Sisällysluettelo

Alkusanat

1 Puhallinorkesterin edeltäjä, *Harmoniemusik*

2 Puhallinorkesterin synty Ranskan vallankumouksen tiimellyksessä

2.1 Soittimiston kirjo luo haasteita uudelle kokoonpanolle

2.2 Uusia soittimia puhallinorkesteriin

2.2.1 Adolphe Sax

2.2.2 Wilhelm Wieprecht

3 Puhallinorkesteri, merkittävä klassisen musiikin tunnetuksi tekijä

3.1 Ohjelmisto 1800-luvulla

4 Maailmansotien vaikutus puhallinorkestereihin

4.1 Saksa

4.2 Iso-Britannia

4.3 Ranska ja Belgia

4.4 Italia

5 Puhallinorkesteri nykyään

5.1 Keski-Eurooppa

5.2 Iso-Britannia

5.3 Etelä-Eurooppa

5.4 Pohjoismaat ja Baltian maat

6 Puhallinorkesterit Japanissa, Australiassa sekä Yhdysvalloissa, ja niiden vaikutus eurooppalaiseen puhallinmusiikkiin

6.1 Japani

6.2 Australia

Alkusanat

Etsiessäni tohtoritutkintoani varaten ohjelmistoa Euroopan eri maista sain mahdollisuuden tutustua lukuisiin puhallinmusiikin asiantuntijoihin, jotka kertoivat maansa puhallinorkestereiden historiasta, mikä auttoi ymmärtämään sävellysten taustoja ja puhallinmusiikin kehittymistä. Puhallinorkestereiden historiaa tunnetaan valitettavan heikosti, eikä se sisälly musiikkikorkeakoulujen opintotarjontaan. Tässä lyhyessä historiikissa pyrin tuomaan muusikkolähtöisestä näkökulmasta keskeisen puhallinorkesterin historian. Koko tutkielma ja lähteet löytyvät osoitteesta <https://taju.uniarts.fi/handle/10024/7533>.

1 Puhallinorkesterin edeltäjä, *Harmoniemusik*

*Harmoniemusik*ia voidaan pitää puhallinorkesterin edeltäjänä. Siihen kuului tyypillisesti kaksi oboeta, kaksi klarinettia, kaksi fagottia sekä kaksi käyrätorvea. Niistä muodostui myös klassismin ajan sinfoniaorkesterin puhallinsoittimien runko. Usein *Harmoniemusik*-kokoonpanoon lisättiin myös kontrabasso tai jokin muu bassosoitin kuten pasuuna, serpentti tai kontrafagotti. Harmoniamusiikin kausi kesti 1700-luvun puolivälistä 1800-luvun alkuvuosiin. *Harmoniemusikin* tilalle muodostettiin 1800-luvun taitteessa nykyisenkaltaisen, aikaisempaa isompi puhallinorkesteri.

2 Puhallinorkesterin synty Ranskan vallankumouksen tiimellyksessä

Ranskan suuren vallankumouksen (1789) seurauksena tarvittiin isompia, kovaäänisempiä orkestereita ilmentämään yhteiskunnallista muutosta. Musiikki siirtyi hoveista ja kirkoista kansan pariin. Järjestettiin ulkoilmafestivaaleja, joissa isot puhallinorkesterit soittivat. Orkestereiden kasvaessa tarvittiin myös lisää osaavia soittajia. Vuonna 1795 perustettiin Pariisin konservatorio kouluttamaan soittajia soittokuntiin. Pariisin konservatorio oli ensimmäinen virallinen musiikin opetuksen instituutio Euroopassa ja toimi esimerkkinä perustettaessa musiikkioppilaitoksia muissa Euroopan maissa.

Myös soittimisto kehittyi. Ulkoilmakonsertteja varten tarvittiin kontrabassoa ja fagottia kantavampi bassoääni. Tämän seurauksena kokoonpanoihin liitettiin antiikin Rooman armeijan ajoilta juontuvat

tuba curva ja buccina. Vaskisoittimiin keksittiin venttiilit ja lyömäsoittimet tulivat puhallinorkestereihin nykyisessä rytmisessä roolissaan. Esimerkiksi Ranskassa perustettiin vuonna 1789 45:n soittajan puhallinorkesteri, Corps de Musique de la Garde Nationale. Se oli yli viisi kertaa isompi kuin aikansa tyypilliset *Harmoniemusik*-kokoonpanot.

Armeijan kasvaessa tarvittiin myös lisää orkestereita. Idea vallankumouksesta levisi myös muihin maihin, mikä vaikutti suurelta osin puhallinorkesterikulttuurin kehittymiseen Euroopassa.

2.1 Soittimiston kirjo luo haasteita uudelle kokoonpanolle

Monessa maassa *Harmoniemusik* oli kasvanut isoksi puhallinorkesteriksi, jonka kokoonpano vaihteli sen mukaan mitä soittimia oli saatavilla. Tämä aiheutti haasteita ohjelmiston suhteen eikä varmasti motivoinut myöskään säveltäjiä, koska ei voinut etukäteen tietää lopullista sointiväriä, jolla teos tultaisiin esittämään.

Italia oli 1800-luvulla Euroopan merkittävimpiä maita taiteen ja varsinkin oopperan saralla. Puhallinorkesterit olivat maassa erittäin suosittuja, mutta Italia ei ollut niiden suhteen suunnannäyttäjänä, kuten muissa taiteissa vuosisadan alkupuolella.

David Whitwell kuvaa kirjassaan *A Concise History of the Wind Band* italialaisten puhallinorkesterien sekavaa tilaa seuraavasti: ”Puhallinorkesterit, vastaavantyyppiset kuin ne, joita Giuseppe Verdi johti aikanaan Bussettossa, koostuivat niistä soittajista ja soittimista, joita kaupungista sattui löytymään. Orkesterin koko vaihteli muutamasta soittajasta yli viidenkymmenen soittajan kokoonpanoon. Soittimiston kirjo ei vaihdellut vain eri kaupunkien välillä, vaan muuttui vuosittain, aina kun uusia soittajia liittyi orkesteriin.”

Samanlaisia ongelmia oli myös Isossa-Britanniassa. Kokoonpanojen kirjavuus aiheutti ongelmia muun muassa ohjelmiston suhteen. Puhallinorkestereiden kaoottinen tila tulee hyvin esille kuningatar Viktorian syntymäpäiväparaatissa Skutarissa (Üsküdar) vuonna 1854. Henry Farmerin mukaan: ”Paraatiin osallistui n. 16 000 sotilasta. Heidän asunsa ja marssimisensa olivat täydellisiä, mutta ilman täyhtyessä korviahuumaavista hurraahuudoista soittokuntamme kajauttivat hymnin *God Save the Queen*, ei vain eri sovituksina vaan myös eri sävellajeissa!”. Britannian armeijan tuolloisen ylipäällikön, prinssi Georgen, Cambridgen herttuan johdolla perustettiin kolme vuotta myöhemmin (1857) The Royal Military School of Music (Kneller Hall Military School) antamaan koulutusta muusikoille ja kapellimestareille.

2.2 Uusia soittimia puhallinorkesteriin

Puhallinorkesterin muotoutumiseen vaikutti erityisesti vaskisoitinten kehittyminen. Heinrich Stölzel ja Friedrich Blühmel patentoivat ensimmäisen venttiilikoneiston Berliinissä vuonna 1818. Se oli suuri edistysaskel vaskisoittimille. Ranskassa soitinkehittelijä August Buffet, yhdessä klarinetisti Hyacinth Klosen kanssa, kehitti klarinetteihin uuden ”ring key” -läppäsystemin, joka patentoitiin vuonna 1844. 1800-luvun merkittävimmät eurooppalaiset puhallinmusiikin vaikuttajat olivat belgialainen Adolphe Sax (1814–1894) sekä saksalainen Wilhelm Wieprecht (1802–1872). Sax kehitteli useita puu- ja vaskipuhaltimia; tunnetuin niistä on tietysti saksofoni. Wieprecht vakiinnutti Saksan sotilassoittokuntien kokoonpanot, sävelsi, kehitti soittimia ja teki lukuisia sovituksia puhallinorkesterille. Saksofonien lisäksi puhallinorkesteriin tuli uusina soittimina bassoklarinetti, kornetti, baritoni ja tuuba.

2.2.1 Adolphe Sax

Adolphe Sax muutti Pariisiin vuonna 1842. Hän riitaantui uusine soittimineen Pariisin vanhan koulukunnan kanssa, joka ei hyväksynyt hänen uusia soittimiaan ja yritti sabotoida Ranskan sotilasmusiikkikoulun johtajan Michele Carafan (1787–1872) johdolla kaikin mahdollisin tavoin Saxin työtä. Saxia vastaan järjestettiin ilkeitä lehdistökampanjoita, hänen parhaat työntekijänsä ostettiin rahalla toisaalle, osa hänen tehtaastaan paloi mystisesti ja Saxiin käytiin jopa fyysisesti käsiksi. Riita uuden ja vanhan koulukunnan välillä kävi lopulta niin suureksi, että sotaministeriö järjesti vuonna 1845 komission pohtimaan soittokuntien kokoa, soittimistoa sekä kolmea peruskysymystä:

1. Montako soittajaa tarvittiin eri kokoonpanoihin?
2. Millaisia soittimia, uusia vai vanhoja, kokoonpanoon valittaisiin?
3. Kuinka monta kutakin soitinta tarvittiin parhaan soinnin saavuttamiseksi?

Komissio järjesti kokeen, jossa vertailtiin kahta 45:n soittajan orkesteria, joissa toisessa käytettiin Carafan traditionaalisia ja toisessa Saxin uusia soittimia. Tarkoituksena oli selvittää, kumpi soittimisto kuulostaisi paremmalta ulkona kenttäolosuhteissa. Vaikka osa Saxin soittajistosta sai uudet soittimet käteensä vain päivää ennen katselmusta, ja Carafa yritti muutenkin kaikin tavoin sabotoida Saxia, komitea vaikutti uusista soittimista. Saxhorn-soittimista kehittynyt baritonitorvi, bassoklarinetti sekä saksofonit kuuluvat nykyisin vakiintuneeseen puhallinorkesterikokoonpanoon.

2.2.2 Wilhelm Wieprecht

Wilhelm Wieprecht (1802–1872) oli sotilasmusiikin keskeinen vaikuttaja. Hän sekä kehitteli että paranteli soittimia kuten kornetteja, trumpetteja ja käyrätorvia. Wieprecht organisoi soittokuntia, vakiinnutti kokoonpanoja, sävelsi, sovitti sekä toimi kapellimestarina. Wieprecht on Preussin sotilasmusiikin *l'état c'est moi*, kuten Hans von Bülow, yksi 1800-luvun tunnetuimmista muusikoista ja musiikkikriitikoista, totesi.

Wieprecht tuli kuuluisaksi myös järjestämistään suurista ulkoilmakonserteista, joita voidaan pitää tattooon¹ esikuvana. Tunnetuin niistä on Venäjän keisarin Nikolai I:n valtiovierailun kunniaksi pidetty konsertti vuonna 1838. Orkesterissa oli 1000 puhaltajaa ja 200 lyömäsoittajaa. Voi vain kuvitella millaisen vaikutuksen se aikanaan teki! Wieprecht ja Sax olivat kilpakumppaneita, joten Wieprecht ei hyväksynyt saksofoneja orkesterinsa kokoonpanoon. Ne otettiin Saksassa sotilassoittokuntien käyttöön vasta vuonna 1935. Wieprechtin jalkaväkisoittokunnat olivat isoja noin 50 soittajan puhallinorkestereita.

3 Puhallinorkesteri, merkittävä klassisen musiikin tunnetuksi tekijä

1800-luvun puoliväli oli sotilassoittokuntien kulta-aikaa. Koska ei ollut radiota eikä muuta kuunneltavaa mediaa, puhallinorkestereiden konsertit olivat yksi klassisen musiikin merkittävistä lähteistä. Sinfoniaorkestereiden ja puhallinorkestereiden rooliaksi muodostui se, että sinfoniaorkesteri esiintyi aristokratialle ja yhteiskunnan eliitille, kun taas puhallinorkesteri soitti kaikille. Tämä johtui todennäköisesti siitä, että puhallinorkestereita oli huomattavasti enemmän ja ne konsertoivat usein ulkona. Puhallinorkestereiden kehittyessä alkoi myös konserttitoiminta kasvaa huomattavasti 1830-luvulta lähtien. Vaikka suuri osa ohjelmistosta oli transkriptioita eli soitinuksia orkesteriteoksista, tehtiin puhallinorkestereille yhä enemmän myös alkuperäissävellyksiä.

Saksa oli eurooppalaisen musiikin suurvalta koko 1800-luvun ja aina toiseen maailmansotaan saakka. Saksalla oli suuri vaikutus myös Suomen musiikkikulttuuriin. Ennen 1890-lukua lähes kaikki

¹ Esitys, jossa orkesterit soittavat ja marssivat muodostaen erilaisia kuvioita. Nykyään mukana usein myös tanssijoita, laulajia sekä sotilasmusiikkiin liittyviä elementtejä kuten signaaleja ja kiväärिताitoesityksiä.

eturivin suomalaiset muusikot ja musiikkivaikuttajat opiskelivat Saksassa. Erityisesti vuosisadan puolivälissä Suomessa toimineet orkesterisoittajat olivat usein myös syntyperältään saksalaisia. Saksassa myös puhallinmusiikki kukoisti 1800-luvulla.

Jokaisessa pikkukaupungissakin oli sotilassoittokunta. Isoimmissa kaupungeissa soittokunnat olivat osa kulttuuritarjonnan eliittiä ja ne pitivät konsertteja lähes päivittäin. Puhallinorkesterit olivat 1800-luvun puolivälissä keskimäärin 50–60 soittajan kokoonpanoja.

Pariisin maailmannäyttelyssä vuonna 1867 järjestettiin puhallinorkesterikilpailu, johon osallistui orkestereita Ranskan lisäksi Preussista, Itävallasta, Venäjältä, Espanjasta, Belgiasta, Badenista, Hollannista ja Baijerista. Ensimmäisen palkinto jaettiin kolmen orkesterin kesken: Preussin (kapellimestarinaan Wieprecht), Itävallan (kapellimestarinaan Michael Zimmermann) ja Ranskan (kapellimestarinaan Jean-Georges Paulus). Preussin orkesteri oli festivaalin suurin, 85 soittajaa. Puhallinorkestereiden suuresta suosioista kertoo, että itävaltalaisen soittokunnan jäähyväiskonserttia Tuileries'n puistoon yritti päästä kuulemaan 200 000 pariisilaista, viidesosa kaupungin asukkaista tuohon aikaan.

Itävallassa, kuten monissa maissa vielä nykyäänkin, oli tyypillistä, että sotilassoittokunnat osallistuivat kirkolliseen toimintaan. Usein säveltäjät kirjoittivat kokonaisen messun kuorolle, jota soittokunta säesti. Vastaavanlaisia teoksia löytyy Neukommilta, Schidermayrilta, Lisztiltä ja tietenkin Brucknerilta. Tunnetuin niistä on Brucknerin e-molli-messu sekakuorolle ja puhallinorkesterille.

Italiassa 1800-luvun jälkipuoliskolla oli tyypillistä, että puhallinorkesteri piti konsertin teatterin ulkopuolella ennen oopperan alkamista. Hyvin usein Verdi, Rossini ja Puccini kirjoittivat puhallinorkesterille näyttämön sivulta soitettavan osuuden myös oopperaan. Verdin kuultua oopperassa erittäin huonoa puhallinorkesteria traditio valitettavasti katkesi hänen kohdallaan. Puhallinorkesteritraditio kantautui Etelä-Italiaan Espanjasta ja Pohjois-Italiaan puolestaan Itävallasta. Tästä syystä orkestereiden sointi on vielä nykyäänkin erilainen, etelässä huomattavasti tummempi, vaikka siellä ei käytetä selloja Espanjan tapaan. Italiassa syntyi vuonna 1836 kummallisuus, *Fanfara dei Bersaglieri*, sotilassoittokunta, joka soittaa paraateissa myös hölkäten. Nämä niin sanotut ”juoksubändit” eivät kuitenkaan ole ammattisoittokuntia.

Italian puhallinmusiikki lähti nousuun Italian yhdistymisen yhteydessä 1800-luvun jälkipuoliskolla. Silloin syntyi paljon kansallishenkistä puhallinmusiikkia. Vuoteen 1888 mennessä Italiassa oli jo 6000 siviilipuhallinorkesteria.

3.1 Ohjelmisto 1800-luvulla

Puhallinorkesterien konserttiohjelmistot koostuivat 1800-luvulla pääosin transkriptioista eräitä suurteoksia lukuun ottamatta. Ooppera-alkusoittojen lisäksi esitettiin sovituksia orkesterimusiikin tunnetuimmista teoksista kuten Beethovenin, Brahmsin, Tšaikovskin ja Brucknerin sinfonioista. Monet säveltäjät jopa erikseen toivoivat teoksiaan sovittettavan puhallinorkesterille. Johannes Brahms kirjoitti kustantaja Fritz Simrockille vuonna 1880: ”Pyydän antamaan Akateemisen juhla-alkusoiton sovittettavaksi sotilassoittokunnalle. Se kiinnostaisi minuakin, jos vain tietäisin paremmin, kuinka se tehdään.” Vastaavasti Spontini, Meyerbeer sekä Liszt pyysivät Wieprehtiä sovittamaan teoksiaan sotilassoittokunnalle, ja Wagner antoi luvan usean teoksensa transkriptiolle.

1800-luvun merkittävien säveltäjien puhallinorkesteriteoksia ovat Ludvig van Beethovenin *Militär-Marsch in D* (1816), Felix Mendelssohn-Bartholdyn *Ouverture für Harmoniemusik* (1824), Gioachino Rossinin *Pas Redoublé* (1837), Hector Berliozin *Grande Symphonie Funèbre et Triomphale* (1840), Richard Wagnerin *Trauermusik* (1844) ja Edvard Griegin *Sørgemarsj over Rikard Nordraak* (1866). Yksi tuon ajan esitetyimmistä puhallinsävellyksistä on italialaisen Camille de Nardisin *Il Giudizio Universale* (1878).

Tunnetuimpia marssisäveltäjiä ovat saksalaiset Franz von Bon (1861–1956), Carl Teike (1864–1922), Herman Ludwig Blankenburg (1876–1956) sekä amerikkalainen John Philip Sousa (1854–1932), itävaltalainen Josef Franz Wagner (1856–1908), tšekkiläinen Julius Fučík (1872–1916) ja englantilainen Kenneth Alford (1881–1945).

4 Maailmansotien vaikutus puhallinorkestereihin

Ennen maailmansotia 1900-luvun alussa Euroopassa oli paljon puhallinorkestereita. Ne olivat usein korkeatasoisia ja konsertoivat säännöllisesti. Kokoonpano alkoi vakiintua ja orkestereille alettiin säveltää yhä enemmän. Sodan tiimellyksessä sotilassoittokuntien tehtävänä oli vahvistaa kansallistunnetta sekä esiintyä erilaisissa seremonioissa. Sotien jälkeen monessa maassa puhallinorkesterikulttuuri armeijan alas ajamisen myötä ainakin hetkellisesti romahti. Yhdysvalloissa ja Japanissa kävi päinvastoin. Amerikkalaiset huomasivat ensimmäisessä maailmansodassa englantilaisten ja ranskalaisten puhallinorkestereiden korkean tason, mikä innoitti heidät kehittämään omia sotilassoittokuntiaan. Japanissa puolestaan aloitettiin vuonna 1912 kouluorkesteriohjelmat, jotka saivat suuren suosion toisen maailmansodan jälkeen.

4.1 Saksa

Saksassa puhallinorkesterit kukoistivat 1900-luvun alussa. Ensimmäisen maailmansodan alkaessa Saksassa oli jopa 550 sotilassoittokuntaa, joissa oli yhteensä yli 15 000 soittajaa. Saksan hävittyä sodan orkestereita jäi Versailles'n rauhansopimuksen jälkeen jäljelle 140, ja jokaisessa soittokunnassa oli vain 24 soittajaa ja yksi kapellimestari. Armeijan vahvistuessa myös sotilassoittokuntien määrä jälleen kasvoi, mutta soittajien taso ei kuitenkaan ollut enää yhtä korkea kuin aiemmin.

Yksi Saksan armeijan sotilaista, säveltäjä Paul Hindemith (1895–1963), tutustui sotilassoittokuntaan ensimmäisessä maailmansodassa. Hänet määrättiin palvelusaikaan soittamaan bassorumpua soittokunnassa sekä viulua jousikvartetissa. Hindemith aloitti vuonna 1923 Donaueschingenin festivaalin taiteellisena johtajana Saksassa. Hän koki, ettei puhallinmusiikki nauttinut ansaitsemaansa arvostusta, joten hän halusi tuoda sitä esille yhdessä mekaanisen musiikin kanssa. Hän kutsui vuoden 1926 festivaalille säveltäjiä tekemään uusia teoksia puhallinkokoonpanoille ja sotilassoittokunnille. Syntyi konsertillinen uusia sävellyksiä: **Ernst Křenekin** *Drei lustige Märsche op. 44*, **Ernst Peppingin** *Kleine Serenade für Militärorchester*, **Ernst Toch'n** *Spiel für Militärorchester op. 39*, **Hindemithin** *Konzertmusik für Blasorchester op. 41*.

Hindemithin musiikki ei koskaan ollut natsien suosiossa. Propagandaministeri Joseph Goebbels nimittikin häntä julkisesti atonaaliseksi meluntekijäksi. Paremman ilmapiirin toivossa ja osittain myös säveltäjän vaimon juutalaisen syntyperän vuoksi Hindemithit muuttivat Sveitsiin vuonna 1939. Vuotta myöhemmin 1940 he muuttivat edelleen Yhdysvaltoihin, jossa Hindemith opetti muun

muassa Yalen yliopistossa. Vuonna 1951 Hindemith sävelsi U.S. Army Bandille toisen puhallinorkesteriteoksensa *Symphony in B-flat*. Teos edustaa hyvin hänen myöhäistä sävellystyylään, jota leimaa vahvasti kontrapunktisuus.

Natsi-Saksan aikaan (1933–1945) monet sävellykset olivat mustalla listalla. Moderni kokeellinen musiikki oli kielletty, ja monet säveltäjät joutuivat pakenemaan maasta. Hermann Göringin johtamat ilmavoimat olivat kuitenkin sotilasmusiikin edelläkävijä. Göring antoi ilmavoimien ylikapellimestari Hans-Felix Husadelille ison budjetin, jolla Husadel onnistui tilamaan uutta musiikkia sekä saamaan nuoria kapellimestareita tekemään sovituksia orkestereilleen. Kokoonpanoon kuuluivat poikkeuksellisesti myös saksofonit ja suuri klarinettiryhmä. Tätä kutsuttiin nimellä *Luftwaffenmusik*.

Saksan Luftwaffen orkesterit kapellimestarinsa Hans Felix Husadelin johdolla innoittivat 1930–1940 säveltäjiä, kuten Harald Genzmeriä, Paul Höfferiä, Erwin Dresselia, Bruno Stürmeria, Hermann Grabneria ja Eberhard L. Wittmeriä tekemään uutta musiikkia puhallinorkesterille. Ilmavoimien kokoonpano otettiin malliksi, kun toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1955 sotilassoittokuntia perustettiin uudestaan. Jokaiseen 24 soittokuntaan tuli 60 soittajaa. Myös Itä-Saksassa kehitettiin sotilassoittokuntia samalla periaatteella, ja niitä oli jopa 18.

4.2 Iso-Britannia

Isossa-Britanniassa Gustav Holst (1874–1934) pasunistina ja pedagogina näki aitiopaikalta, kuinka puhallinorkesterit soittivat marssien lisäksi lähes pelkästään transkriptioita. Hän sävelsi vuonna 1909 teoksen *The First Suite in E-Flat for Military Band, Op. 28 No.1* ja kaksi vuotta myöhemmin teoksen *The Second Suite in F for Military Band, Op. 28 No.2*. Holstin sävellykset nostivat osaltaan puhallinmusiikin arvostusta ja innoittivat myös muita säveltäjiä tekemään puhallinorkesteriteoksia. Suurena haasteena oli kuitenkin edelleen kokoonpanon kirjavuus. Siitä syystä Holst joutui ensimmäisessä sarjassaan kirjoittamaan useita vaihtoehtoisia stemmoja.

Eversti John Arthur Coghill Somerville (1872–1955) toimi the Royal Military School of Musicin komentajana vuosina 1920–1925. Somerville kampanjoi vahvasti alkuperäisen puhallinorkesterimusiikin puolesta ja yritti saada orkesterisäveltäjiä kiinnostumaan kokoonpanosta.

Vuonna 1921 Somervillen johdolla brittiläiset vakiinnuttivat sotilassoittokuntiensa koon ja soittimet. Muun muassa alto- ja bassoklarinetti sekä tenoritorvi poistettiin kokoonpanosta ja tilalle tulivat saksofonit. Seuraavana vuonna Holstin toinen sarja kustannettiin uudelle standardoidulle kokoonpanolle, ja vuotta myöhemmin kantaesitettiin Vaughan Williamsin (1872–1958) *English Folk Song Suite* (1923) sekä *Toccata Marziale* (1924). Yksi ajan merkittävimmistä teoksista on Holstin *Hammersmith* (1930). Sotilassoittokunnat ovat valitettavasti toisen maailmansodan jälkeen keskittyneet enemmän viihde- ja seremoniamusiikkiin. Tämä on johtanut ohjelmiston yksipuolistumiseen ja tilaussävellysten kuihtumiseen.

4.3 Ranska ja Belgia

Samoihin aikoihin yksi merkittävimmistä piano-puhallinorkesterisävellyksistä syntyi vuonna 1924 Ranskassa. Igor Stravinskyn (1882–1971) *Concerto pour piano et instruments à vent* -teoksen ensiesitys oli Pariisin oopperatalossa 22.5.1924. Kapellimestarina toimi Serge Koussevitzky (1874–1951) ja solistina säveltäjä itse. Belgiassa puolestaan toimi opettajansa Paul Gilsonin (1865–1942) innoittamana säveltäjien ryhmä *Les Synthétistes* (1925–1931), jonka tarkoituksena oli nostaa belgialaisen musiikin asemaa ja saada uusia teoksiaan esitettyä. Ryhmä teki tiivistä yhteistyötä Groot Harmonieorkest van de Belgische Gidsenin kanssa.

Alueella on pitkät perinteet ja paljon tasokkaita harrastaja- sekä ammattiorkestereita. Vuonna 1832 perustettu belgialainen Groot Harmonieorkest van de Belgische Gidsen (76 soittajaa) sekä vuonna 1848 perustettu ranskalainen L'Orchestre d'harmonie de la Garde Republicaine (88 soittajaa) kuuluvat maailman parhaisiin puhallinorkestereihin. Ne ovat tehneet lukuisia äänitteitä ja innoittaneet säveltäjiä tekemään uutta sinfonista puhallinmusiikkia.

4.4 Italia

Italiassa puhallinorkesteri yhdistettiin juhliin ja oopperaan, mutta italialaisen puhallinasiantuntijan Andrea Lossin (1977–) mukaan asenne kuitenkin kääntyi kielteiseksi Mussolinin aikaan. Italiassa järjestettiin hänen aikanaan yleisiä, kaikille pakollisia liikuntatuokioita, joissa puhallinorkesterit soittivat fasismin hengessä sävellettyä musiikkia tunnelman luomiseksi. Idea liikunnasta ja kannustavasta musiikista oli varmasti hyvä, mutta orkesterit liitettiin tähän pakolliseen urheiluun, mistä moni ei pitänyt. Monet säveltäjät eivät halunneet tehdä musiikkia fasisteille, ja niitä, jotka sävelsivät, boikotoitiin myöhemmin. Lossin mukaan tämän myötä menetettiin kokonainen ikäluokka

niin soittajia, säveltäjiä kuin kuulijoitakin. Orkesteritoiminnan elpyessä 1980-luvulla ohjelmistoon otettiin kevyttä amerikkalaista ja hollantilaista puhallinmusiikkia. Monet alkuperäiset italialaiset teokset, kuten Giuseppe Manenten (1867–1941) sävellykset, unohdettiin. Hän julkaisi aikanaan jopa 800 teosta puhallinorkesterille. Monet niistä kuuluvat perusrepertuaariin Japanissa, mutta Andrea Lossin mukaan juuri kukaan ei soita niitä Italiassa.

Tunnetuin 1900-luvun italialainen puhallinorkesteriteos on Ottorino Respighin (1879–1936) *Huntingtower*, jonka Amerikan puhallinkapellimestariyhdistys tilasi kolmanteen vuosikokoukseensa vuonna 1932. Yhdistyksen pyrkimyksenä oli kehittää Amerikan puhallinmusiikkikulttuuria tilaamalla uutta musiikkia aikansa johtavilta säveltäjiltä. *Huntingtowerin* lisäksi kyseisessä konsertissa oli myös muita kantaesityksiä, kuten Gustav Holstin *Hammersmith*. Konsertti oli samalla myös muutamaa viikkoa aiemmin kuolleen Philip Sousan muistokonsertti.

5 SINFONINEN PUHALLINORKESTERI NYKYÄÄN

Suurin osa ammattipuhallinorkestereista on armeijan tai poliisin orkestereita, jotka yhä enemmän esittävät myös sinfonista puhallinmusiikkia. Vielä nykyäänkään puhallinorkestereissa ei juuri tunneta vierailevia kapellimestareita. Se on osaltaan vaikuttanut siihen, että monet sävellykset puhallinorkesterille tunnetaan vain paikallisesti. Taso vaihtelee suuresti niin ammattiorkestereiden kuin harrastelijoiden keskuudessa.

Toisin kuin Amerikassa, Australiassa ja Japanissa, Euroopassa puhallinorkesterit toimivat pääosin peruskoulun ulkopuolella. Nuoriso-orkesterit ovat useimmiten osa musiikkiopiston ja konservatorioiden järjestämää opetusta. Toisen maailmansodan jälkeen nuorisopuhallinorkestereista on tullut Euroopassa yhä tärkeämpi osa orkesterikoulutusta. Esimerkiksi Unkarin 500 puhallinorkesterista 70 prosenttia on nuoriso-orkestereita ja suurin osa Saksan 7000 harrastelijapuhallinorkesterista järjestää nuorisopuhallinorkesteritoimintaa.

5.1 Keski-Eurooppa

Hollannista, Belgiasta, Luxemburgista ja Ranskasta löytyy puhallinorkestereiden lisäksi brass bandeja sekä fanfaariyhtyeitä, jotka ovat muodostuneet brass bandien tavoin teollisuustyöntekijöiden harrastustarpeisiin. Alun perin fanfaariyhtyeet muodostuivat saksofoniryhmästä, johon toisinaan lisättiin muita instrumentteja, kuten trumpetteja ja pasuunoita

tuomaan lisäväriä. Nykyään fanfaariyhtyeen peruskokoonpano on seuraava: sopraanosaksofoni, alttosaksofoni, tenorisaksofoni ja baritonisaksofoni, kolme flyygelitorvea, kolme kornettia ja kaksi trumpettia, kolme käyrätorvea, kolme pasuunaa, kaksi tenoritorvea, kaksi baritonia, es-tuuba ja Bb-tuuba sekä perkussiot. Kokoonpanolle on kirjoitettu muutamia merkittäviä alkuperäisiä sävellyksiä kuten Paul Gilsonin (1865–1942), Marcel Pootin (1901–1988) ja Henk Badingsin (1907–1987) teokset. (Bly 1994, 193,199.) Keski-Euroopassa on tavallista, että sävellyksistä tehdään suoraan eri versiot puhallinorkesterille, brass bandille ja fanfaariyhtyeelle. Nuotteja tilatessa onkin syytä olla tarkkana, minkä version haluaa. Sekä Belgiassa että Hollannissa on todella korkeatasoisia puhallinorkestereita ja siellä sävelletään paljon uutta sinfonista puhallinmusiikkia. Alueella on myös useita suuria nuottikustantajia kuten, Molenaar, de Haske ja Hafabra Music.

Saksassa oli yli sata vuotta sitten 550 sotilassoittokuntaa, nykyään niitä on enää 12. Armeija ei ole Saksassa korkeassa arvossa, joten ei ole sotilasmusiikkikaan. Monessa osavaltiossa poliisien orkesterit ovat tasokkaita ja esittävät paljon sinfonista puhallinmusiikkia. Harrastajapuhallinorkestereita maassa on jopa 7000.

Itävallassa on noin 2200 puhallinorkesteria. Useimmilla alueilla on oma orkesteri, jota kylät ja kaupungit tukevat. Sveitsissä on kutakuinkin saman verran harrasteliijaorkestereita, niistä tosin vajaa kolmannes, 28 prosenttia on brass bandeja. Harrasteliijaorkesterit ovat erittäin korkeatasoisia, esimerkkinä Euroopan tunnetuimpiin puhallinmusiikin säveltäjiin kuuluvan Franco Cesarinin (1961–) johtama Civica Filarmonica di Lugano, joka on kantaesittänyt ja taltioinut suuren osan johtajansa tuotannosta. Sveitsistä tulee paljon uutta puhallinmusiikkia. Sveitsissä myös järjestetään vuosittain yksi Euroopan suurimmista puhallinmusiikin festivaaleista, Basel Tattoo.

Myös Tšekissä on aktiivinen puhallinorkesterikulttuuri. Siellä valtiollinen edustusorkesteri on poliisi-orkesteri, Hudba Hradní stráže a Policie České republiky, jonka ylikapellimestarina toimii Václav Blahunek (1971–) Hän on Tšekin merkittävimpiä puhallinorkesterivaikuttajia. Blahunek on tilannut ja kantaesittänyt paljon uutta puhallinmusiikkia ja toiminut myös WASBE:n (World Association for Symphonic Bands and Ensembles) hallituksessa.

Unkarissa puhallinmusiikin harrastaminen on erittäin aktiivista. Maassa on useita korkeatasoisia yliopistojen puhallinorkestereita sekä poliisin ja armeijan soittokuntia. Unkarissa toimii myös monia

puhallinorkesterisäveltäjiä, tunnetuimpana Frigyes Hidas (1928–2007), jonka esitetyin puhallinorkesteriteos on *Requiem* neljälle solistille, kuorolle ja puhallinorkesterille.

5.2 Iso-Britannia

Isossa-Britanniassa monet puhallinmusiikin konferenssit ovat edistäneet puhallinmusiikin esittämistä ja säveltämistä. Manchesterissa The Royal Northern College of Musicissa järjestettiin ensimmäinen kansainvälinen konferenssi kapellimestareille, kustantajille ja säveltäjille vuonna 1981. Konferenssi antoi sysäyksen brittiläiselle sinfoniselle puhallinorkesterimusiikille, ja sen jälkeen konferensseja on järjestetty useasti. Ne ovat toimineet hyvänä alustana tilaussävellyksille ja niiden esittämiselle. Suuri osa teoksista on vakiintunut kansainväliseen puhallinorkestereiden ohjelmistoon.

Yksi viime vuosikymmenten merkittävimmistä Euroopan puhallinorkesterivaikuttajista on ollut Timothy Reynish (1938–). Hän aloitti työskentelyn Royal Northern College of Musicissa (RNCM) vuonna 1975 ja johti siellä 25 vuotta puhallin- ja lyömäsoitinosaastoa. Reynish on kirjoittanut artikkeleita puhallinmusiikista sekä tilannut, kantaesittänyt ja äänittänyt lukemattoman määrän sävellyksiä. Vielä nykyäänkin RNCM:n opiskelijaorkesteri äänittää kahdesti vuodessa uutta sinfonista puhallinmusiikkia. Reynishin jalanjälkiä seuraa Mark Heron.

5.3 Etelä-Eurooppa

Sinfoniset puhallinorkesterit ovat Italiassa suuria, usein yli 100 soittajan kokoonpanoja. Harrastelijaorkestereita Italiassa on jopa 3000. Niiden lisäksi Roomassa toimii kahdeksan yli 100 soittajan ammattiorkesteria armeijan ja poliisin alaisuudessa, ja myös Napolissa toimii yksi vastaava orkesteri. Kokoonpanot ovat perinteisesti isoja, koska orkesterit pitävät paljon ulkoilmakonsertteja.

Espanjassa ja Portugalissa on paljon tasokkaita sinfonisia puhallinorkestereita. Espanjassa eniten orkestereita löytyy Valencian ja Galician alueilta. Valencian provinssissa väkiluku on noin kaksi miljoonaa, ja useimmista kylistä löytyy vähintään yksi orkesteri. Alueella on 360 rekisteröityä puhallinorkesteria, jotka useimmiten ovat yli 100 soittajan kokoonpanoja; eräissä puhallinyhteisöissä on jopa tuhat jäsentä. Orkesteriyhdistys kouluttaa useimmiten soittajansa itse, mikä uskoakseni sitouttaa elinikäiseen musiikkiharrastukseen paremmin kuin musiikkiopistojärjestelmä. Ensimmäiset kaksi vuotta opiskellaan säveltapailua ja vasta sen jälkeen,

yleensä kahdeksan vuoden ikäisenä, aletaan opiskella instrumentin kanssa. Nuoriso-orkesteriin, kuten yleensä myös Suomessa, pääsee mukaan heti ensimmäisen soittovuoden jälkeen. Säveltäjänä ja tutkijana toimivan Gregory Fritzen (1954–) mukaan nykyisistä Espanjan ammattipuhallinsoittajista 80–90 prosenttia on kotoisin Valencian maakunnasta. Harrastaminen on hyvin sosiaalista ja aikaa vietetään yhdessä myös harjoitusten ulkopuolella. Ennen ja jälkeen harjoituksen kokoonnutaan usein baariin syömään ja juomaan, ja samalla ruoditaan harjoituksia. Vahvasta siteestä yhteisöön kertoo myös, että hyvin usein ammattisoittajat palaavat lomillaan soittamaan kasvattiorkesteriinsa.

Puhallinorkestereilla on omia konserttisarjoja, joissa ne esittävät konserttimusiikkia. Sen lisäksi ne soittavat paraateissa, kaupungin juhlissa ja tapahtumissa. Kesäisin järjestetään useita kilpailuja, joista kuuluisin on *Certamen Internacional de Bandas de Musica*. Parhaimmat puhallinorkesterit ovat Llirian, Buñolin ja Culleran kaupungeissa, joissa jokaisessa on kaksi isoa puhallinorkesteria. Niillä on omat konserttisalit, harjoitustilat ja baarit. Orkesterit ovat kuin urheilujoukkueita kiihkeine kannattajineen. Vaikka orkesterit ovat isoja, niiden instrumentointi on selloja lukuun ottamatta samanlainen kuin muuallakin Euroopassa. Soittimia ja varsinkin klarinetteja on vain suhteessa paljon enemmän.

Sinfonisten puhallinorkestereiden ohjelmisto koostuu Espanjassa yhä edelleen pitkälti transkriptioista. Vasta viimeiset 40 vuotta on alettu soittaa yhä enemmän alkuperäistä sinfoniselle puhallinorkesterille sävellettyä musiikkia. On harmillista, että useimmat maan kuuluisimmista säveltäjistä eivät ole tehneet teoksia kokoonpanolle, vaikka traditio on vahva. Valenciassa on myös perinne jäljitellä puhallinorkesterilla sinfoniaorkesteria mahdollisimman tarkasti. Monet orkesteritranskriptiot on vain suoraan siirretty sellaisenaan puhallinorkesterin soittimistolle. Ensimmäistä viulua soittaa ykkösklarinetti, toista viulua kakkosklarinetti ja alttoviulua kolmosklarinetti. Saksofonit yleensä vahvistavat alttoviulu- ja sellostemmoja. Principal-klarinetistit soittavat yleensä orkesterin alkuperäisiä klarinettistemmoja. Baritonit ja tuubat soittavat sellojen ja bassojen osuudet useimmiten suoraan sello- ja kontrabassonuoteista.

5.4 Pohjoismaat ja Baltian maat

Pohjoismaissa ja Baltian maissa ammattimaisesti toimivat puhallinorkesterit ovat perinteisesti varsin pieniä, noin 30–50 soittajan kokoonpanoja. Poikkeuksen tekee Liettuan sotilassoittokunta 60 soittajallaan. Ruotsissa on yhteensä kolme ammattipuhallinorkesteria, Suomessa ja Norjassa niitä on kummassakin viisi. Tanskassa on vain yksi ammattipuhallinorkesteri, 37 soittajan Den Kongelige Livgardes Musikkorps sekä kaksi tasokasta vaskiyhtyettä.

Norjassa on yli 2000 harrastajaorkesteria ja joka vuosi aloittaa 10 000 uutta puhallinsoittajaa. Se on 5,3 miljoonan väkilukuun nähden poikkeuksellisen paljon. Esimerkiksi meillä Suomessa puhallinorkestereita on vain noin 300. Orkesterit ovat tasoltaan erinomaisia, ja parhaimmat niistä toimivat hyvin ammattimaisesti. Norjassa työskentelevä suomalainen kapellimestari Tanja Carita Ikosen mukaan puhallinorkesterit käyttävät säännöllisesti ulkopuolisia kouluttajia, ja lisäksi niillä on varsin hyvin palkattu kapellimestari. Orkestereiden toiminnasta vastaavat vanhempainyhdistykset. Erittäin tärkeä hetki Norjan puhallinkulttuurissa on maan itsenäisyyspäivä, jolloin orkesterit osallistuvat paraatiin. Toinen tärkeä tapahtuma ovat vuotuiset puhallinorkesterikilpailut, jotka järjestetään Trondheimissa viikkoa ennen pääsiäistä.

Baltian maissa (Viro, Latvia, Liettua) on jokaisessa maassa vähintään yksi ammattimaisesti toimiva puhallinorkesteri. Baltian maiden musiikkielämää rytmittävät säännöllisesti järjestettävät laulu- ja soittojuhlat, joissa puhallinmusiikki on isosti esillä. Niiden myötä myös puhallinmusiikkikulttuuri kehittyy nopeasti.

6 Puhallinorkesterit Japanissa, Australiassa sekä Yhdysvalloissa, ja niiden vaikutus eurooppalaiseen puhallinmusiikkiin

Puhallinmusiikki on erittäin suosittua Australiassa, Japanissa ja Yhdysvalloissa, etenkin kouluissa. Varsinkin Japanissa ja Yhdysvalloissa sävelletään paljon uutta mielenkiintoista musiikkia. Usein Yhdysvalloissa yliopistojen puhallinorkesterit yhdistävät voimansa tekemällä yhdessä sävellystilauksia. Koska orkestereita on paljon, teokset saavat lukuisia esityskertoja ja siten kiinnostavat kustantajia ja säveltäjiä myös taloudellisessa mielessä. Amerikkalainen puhallinmusiikki

on usein hyvin rytmikästä ja sen ”Hollywood-sointikuvaa”² kuulee nykyään myös monissa japanilaisissa puhallinteoksissa. Amerikkalainen puhallinmusiikki, kuten Yhdysvaltojen kulttuuri muutenkin, on levinnyt kattavasti Eurooppaan. Vähitellen myös japanilaista puhallinmusiikkia on alettu esittää laajemmin. Australialaista puhallinmusiikkia ei Euroopassa juuri tunneta lukuun ottamatta Percy Graingerin (1882–1961) sävellyksiä. Hän oli ensimmäinen kansainvälisesti tunnettu australialainen säveltäjä. Grainger muutti jo lapsena Eurooppaan ja myöhemmin Yhdysvaltoihin, missä hän oli erittäin suosittu pianisti ja säveltäjä.

Euroopan musiikkikorkeakouluissa on valitettavan harvoin säännöllisesti toimivia puhallinorkestereita, kun taas esimerkiksi Yhdysvalloissa ne ovat lähes poikkeuksetta osa yliopistojen koulutusta. Sinfonisten puhallinorkestereiden lisäksi *marching bandit*³ ovat näkyvä osa yliopisto-opiskelijoiden harrastustoimintaa. Kuviomarssissa yhdistyy musiikki ja liikunta. Marching bandit ovat saaneet todella suuren suosion Yhdysvalloissa, ja ne esiintyvät isoilla areenoilla kymmenille tuhansille katsojille jalkapallopelien väliajoilla.

Yhdysvalloissa yliopistojen kapellimestarit vierailevat säännöllisesti johtamassa muiden yliopistojen orkestereita, mikä on Euroopassa harvinaista. Vielä 1800-luvulla eurooppalaiset puhallinorkesterit toimivat esikuvina ja japanilaiset hakivat oppinsa Saksasta ja Ranskasta. Nykyään tilanne on päinvastainen. Sekä Yhdysvalloissa että Japanissa ollaan Eurooppaa huomattavasti pidemmällä niin koulumusiikin ja tilaussävellysten kuin harrastaja- sekä ammattipuhallinorkestereidenkin osalta.

6.1 Japani

Japanissa vieraili 1860-luvulla English Marine Band sekä Musique des Troupes de Marine, joiden mukaisesti perustettiin ensimmäiset Japanin sotilassoittokunnat. 1900-luvun taitteessa ensimmäiset kapellimestarit kävivät opiskelemassa puhallinorkesterin johtamista Ranskassa ja Saksassa. School Band -ohjelmat aloitettiin vuonna 1912 ja ne levisivät hyvin nopeasti. Ennen toisen maailmansodan puhkeamista Japanissa oli jo 1300 puhallinorkesteria, joista useimmat tosin pieniä kokoonpanoja. Sodan seurauksena laadukkaita instrumentteja ja opetusmateriaaleja ei ollut, joten japanilaiset alkoivat valmistaa itse soittimia sekä kustantaa nuotteja. Tänäkin päivänä Yamaha on yksi merkittävimmistä puhallinsoittimien valmistajista.

² Viitataan termillä elokuvamusiikille luonteenomaiseen karakteristiikkaan ja harmonia- ja sointimaailmaan.

³ Tällä tarkoitetaan kuviomarssia tekevää puhallinorkesteria.

Kouluorkesterien taso on Japanissa huomattavasti parempi kuin Euroopassa. Japanilaisten puhallinorkesterien YouTube-videot⁴ ovat hämmäntävää katsottavaa. Nuoret soittajat soittavat todella hyvin vaikeita teoksia – puhtaasti, musikaalisesti ja usein myös ilman nuotteja.

Japanissa tehdään paljon sekä korkeatasoisia sovituksia orkesteriteoksista että alkuperäistä puhallinmusiikkia, mutta japanilainen puhallinmusiikki on levinnyt valitettavan huonosti muualle maailmaan. Usein sävellykset ovat saaneet vahvasti vaikutteita ”Hollywood-sointikuvasta”. Tunnetuin japanilaisen puhallinmusiikin kansainvälinen kustantaja on *Bravo Music*. Kansainvälisesti tunnetuin japanilainen puhallinorkesteri on Tokyo Kosei Wind Orchestra (Tōkyō Kōsei Uindo Ōkesutora), joka sai kapellimestarikseen amerikkalaisen Frederick Fennellin (1914–2004) vuonna 1984. Orkesteri on tehnyt kymmenittäin erittäin korkeatasoisia levyjä ja siltä löytyy lukuisia YouTube-taltiointeja.

Puhallinorkesterien nykysuosioista Japanissa kertoo se, että siellä järjestetään maailman suurin musiikkikilpailu, vuonna 1939 perustettu The All Japan Band Association (AJBA)⁵, johon osallistuu jopa 800 000 soittajaa yli 14 000 orkesterista. Nykyään japanilaiset puhallinorkesterit edustavat maailman parhaimmistoa.

6.2 Australia

Australian puhallinorkesterit juontavat juurensa brittiläisten siirtolaisten ensimmäisiin sotilassoittokuntiin. Monet yhteisöt perustivat 1800-luvun puolivälissä puhallinorkestereita, jotka esiintyivät paraateissa, hautajaisissa ja muissa tapahtumissa. Kilpailut ovat olleet tärkeä osa puhallinorkesterien toimintaa 1900-luvun alusta lähtien, ja niitä järjestetään nykyäänkin sekä kouluorkestereille että community bandeille⁶ niin paikallisella tasolla, osavaltion tasolla kuin kansallisestikin.

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=C-LO3zbHvQo&list=PLCL78mtaYGgy4IoaOuo8XLU327qsJPLBZ&index=5>,
https://www.youtube.com/watch?v=rHJ3W_KIg3I&list=PLCL78mtaYGgy4IoaOuo8XLU327qsJPLBZ&index=6,
<https://www.youtube.com/watch?v=A03sIEbyq4o&list=PLCL78mtaYGgy4IoaOuo8XLU327qsJPLBZ&index=10>

⁵ <http://www.ajba.or.jp>

⁶ Community bandille ei ole mielestäni hyvää suomenkielistä termiä, joten käytän englanninkielistä nimitystä. Sillä tarkoitetaan yleensä aikuisten harrastajapuhallinorkesteria.

Australiassa on onnistuttu yhdistämään Euroopan ja Yhdysvaltojen mallit. Useimmissa kouluissa toimii puhallinorkestereita sekä jonkin verran myös jousiyhtyeitä. Varsinaista musiikkiopistojärjestelmää maassa ei ole, vaan toiminnasta vastaavat vanhempainyhdistykset. Kaikki opetus tapahtuu aamulla ennen koulua, kouluaikaan tai heti sen jälkeen. Orkesteriharjoitusten lisäksi viikoittain on myös soittimen yksilöopetusta, joka jossain kouluissa toteutetaan opiskelujen alkuvaiheessa pienryhmissä. Teorian opetus jää soitonopettajan vastuulle, mikä Australiassa työskentelevän pasuunaopettaja Elina Suurosen mukaan on koulutuksen Akilleen kantapää. Puolen tunnin soittotunnin aikana ei ehditä opettaa soittamisen lisäksi kunnolla teoriaa. Pääsykokeita kouluorkestereihin ei ole, vaan kuka tahansa pääsee harrastamaan soittamista. Australiassa oppivelvollisuus kestää 12 vuotta, ja koko sen ajan musiikki on koulussa vahvasti läsnä. Lähes kaikki australialaiset ovatkin soittaneet jotain soitinta, joten harrastuksen myötä on onnistuttu kasvattamaan vahva yleisöpohja ammattiorkestereille.

Harrastaminen jatkuu myös aikuisiällä. Community bandejä on paljon ja ne ovat usein erittäin korkeatasoisia. Sydney Conservatorium of Musicissa toimii myös säännöllisesti puhallinorkesteri, ja oppilaitokseen on vastikään perustettu puhallinkapellimestariluokka, mikä osaltaan tulee nostamaan maan puhallinmusiikin tasoa. Australiassa ammattimaisesti toimivia puhallinorkestereita on sekä poliisilla että armeijalla. Niiden taso on sukupolvenvaihdon myötä vahvasti noussut viime vuosina. Kaikesta huolimatta puhallinmusiikin arvostus kulttuuripiireissä ei ole säveltäjä Jodie Blackshaw'n (1971–) mielestä sillä tasolla, jolla sen pitäisi olla, koska maasta puuttuvat siviilien ammattiorkesterit.

Australiassa soitetaan pääosin amerikkalaista puhallinmusiikkia, mutta viime vuosina puhallinorkesterit ovat alkaneet kiinnostaa yhä enemmän myös australialaissäveltäjiä Australian Music Centerin kotisivuilta löytyy teosluettelo⁷ uusista puhallinorkesterisävellyksistä.

6.3 Yhdysvallat

Yhdysvalloissa puhallinorkestereiden ohjelmisto oli 1800-luvulla jokseenkin samanlainen kuin Euroopassa. Orkesterit soittivat pääosin transkriptioita Beethovenin, Weberin, Rossinin, Lisztin, Verdin, Tšaikovskin ja Brahmsin teoksista. Wagner, Rossini ja Liszt toimivat aktiivisesti saadakseen

⁷ <https://www.australianmusiccentre.com.au/search?page=3&type=work&wf%5Bish%5D=1412>

teoksiaan soitinnettua puhallinorkestereille. Niiden myötä he saivat musiikilleen suuremman kuulijakunnan.

Yhdysvaltojen ensimmäinen ammattipuhallinorkesteri, The United States Marine Band, perustettiin vuonna 1798. Orkesteri tunnetaan myös nimellä The President's Own. Orkesteri on ollut monelle presidentille tärkeä, sillä se vastaa Valkoisen talon musiikista.

John Philip Sousa (1854–1932) tuli vuonna 1880 The United States Marine Bandin 14. johtaja ja samalla ensimmäinen syntyperäinen amerikkalainen kapellimestari. Tuohon aikaan soittajat olivat useimmiten eurooppalaisia, huonosti palkattuja työntekijöitä, joiden instrumentitkin olivat varsin keuhkoja. Vuonna 1886 Sousa sävelsi ensimmäisen suosituksen marssinsa, *The Gladiatorin*. Vuonna 1892 Marine Band ja Sousa olivat suosionsa huipulla. Sousa sai virkamiehen palkkaa, ja taloudellisesta menestyksestä hyötyi armeija. Niinpä hänen oli helppo tarttua manageri Blakelyn tarjoukseen perustaa oma orkesteri nelinkertaisella palkalla sekä provisiolla lipputuloista. Sousan Marine Bandin läksiäiskonserteissa vuonna 1892 oli paikalla runsaasti yleisöä sekä valtion ylin johto presidenttiä myöten. Sousan perustama puhallinorkesteri The Sousa Band esiintyi festivaaleilla, näyttelyissä ja juhlissa ja teki kolme Euroopan-kiertuetta sekä maailmankiertueen. Sousa oli suosiolla mitattuna aikansa supertähti. Hän sävelsi kaikkiaan 136 marssia, mutta myös kaksitoista operettia.

Yhdysvallat liittyi ensimmäiseen maailmansotaan vuonna 1917. Puhallinorkestereilla oli tärkeä rooli isänmaallisuuden tunteen luomisessa, ja ne vaikuttivat myös suoraan sotilaiden rekrytointiin.

Kun kenraali John J. Pershing (1860–1948) johti vuonna 1918 Euroopassa joukkojaan, hän huomasi englantilaisten ja ranskalaisten puhallinorkestereiden olevan omiansa parempia. Hän kasvatti orkestereidensa kokoa 28 soittajasta 48:aan. Muusikoilta myös poistettiin kaikki soittamiseen kuulumattomat velvoitteet. Sodan päätyttyä Pershing jatkoi soittokuntien kehittämistä. Hänestä tuli Yhdysvaltain armeijan esikuntapäällikkö ja hän määräsi muodostamaan Yhdysvaltain armeijan puhallinorkesterin. Nykyään soittokunta tunnetaan nimellä Pershing's Own United States Army Band, ja siihen kuuluu yli kaksisataa muusikkoa.

1920-luvulla maailma muuttui radion ja elokuvien myötä. Radio toi musiikin kotiin, elokuva korvasi teatterin, eikä ihmisten enää tarvinnut mennä konsertteihin ja oopperaan kuullakseen musiikkia. Monet ammattipuhallinorkesterit lopetettiin ja korvattiin tanssi- ja jazzyhtyeillä. Ainoastaan suurimmat nimet, kuten Sousa Band, vetivät edelleen yleisöä puoleensa.

Yhdysvallat on ollut edelläkävijä koulumusiikin kehittämisessä. Koulussa laajalti toimivien puhallinorkestereiden myötä on saatu paljon soittajakuntaa, jonka parhaat soittajat jatkavat opiskelua yliopistoissa. Kouluissa opetus eroaa eurooppalaisesta erityisesti siinä, että kaikki tapahtuu koulun yhteydessä, opetus on ryhmäopetusta eikä yksilöopetusta ole yleensä lainkaan. Yhteisöllisyys ja yhteissoitto ovatkin Amerikassa mielestäni huomattavasti Eurooppaa korkeammalla tasolla. Meillä opetus painottuu yksityistunteihin, mikä antaa yksilölle paremmat valmiudet. Valitettavan usein se ei kuitenkaan kuulu yhteissoitossa. Amerikkalainen koulumusiikkiohjelma ulottuu myös yliopistoihin. Niissä on marching bandien lisäksi yleensä korkeatasoiset sinfoniset puhallinorkesterit, jotka edustavat parhaimmillaan maailman huippua, ja ne ovat tehneet useita korkeatasoisia levytyksiä.

Vuosittain joulukuussa järjestettävä Midwest Clinic kokoaa Chicagoon 18 000 kapellimestaria ja puhallinvaikuttajaa 50 osavaltiota sekä 40 eri maasta kuuntelemaan luentoja ja konsertteja sekä tutustumaan uusimpiin soittimiin ja teoksiin. Konferenssissa esitetään keskeytymättömänä virtana konsertteja ja luentoja, ja siellä ovat myös valtavan suuret soitin- ja nuottinäyttelyt. Vastaavanlainen tapahtuma järjestetään vuosittain helmikuussa Texasissa, TMEA Clinic, The Texas Music Educators Association.